

Heinäpelto seipäineen on nykyisin lähes yhtä harvinainen näky ja heinien kuivatusmenetelmä kuin "lapposet" tai "suova".

Vanhan ajan heinäntekoa suoniityillä

Ennen vanhaan 1800-luvulla, karjalle tarvittava heinä tehtiin suoniityiltä ja jokivarsilta. Heinäaika ulottui nykyiseen verrattuna heinäkuun puolesta välistä eteenpäin. Tämä sen vuoksi, jotta heinä oli ehtinyt kasvaa täyteen mittaan. Heinätyöalueet olivat kilometrien päässä asuinpaikasta. Niinpä heinätekoon lähdettiin koko viikoksi.

Matkalle piti ottaa viikatteen, haravat ja sapilaat sekä ruokatarvikkeet. Piimä oli tuotu lumien aikaan heinämaan laitaan ja sijoitettu hetteeseen. Semmoinen oli jääkaappi siihen aikaan. Työpäivät olivat pitkiä, aamu viidestä – ilta kuuteen.

Heinänteko(apu)väeksi oli hankittu mukaan miehiä ja naisia, jotta työ ehdittäisiin tehdä hyvän sään aikana. Silloin heinä kuivattiin luokona, joka niittämisen seurauksen olevalta kareelta tehtiin. Joskus tehtiin myös "lapposia", (kuivattiin myös) pienissä heinäkääröissä. Kuiva heinä kannettiin sapilailla suovaan.

Heinäalueet mitattiin suovanaloina eli kuinka monta suovanalaa kussakin suoalueessa tai jokivarressa oli, siellä mistä heinää kerättiin. Heinäsuovien määrästä voitiin laskea kesän heinäsaato ja näin määrittellä riittääkö heinät seuraavalle talvelle.

Heinänteosta maksettiin palkka kala-

kaaneilla, ainakin kansantarinoiden mukaan. Kun heinätyöntekijä meni Nuuppaan tulliin palkkaansa perimään, hän sai palkaksi Ranuan kalakaaneja, jotka hän sitten vaihtoi pankissa rahaksi (todellisuudessa hän sai paperilippusen isännältä, jonka vaihtoi pankissa rahaksi). Siihen aikaan ns. kuivanmaan heinämaita oli erittäin vähän.

Heinän tekoon liittyy mummoni kertomaa tarina vihovenäläisistä. Kun talojen väki miehet ja myös osittain naiset oli kesäaikaan viikon kaukana heinätoissa ja taloissa oli paikalla vain nuoria tyttöjä sekä vanhuksia ja lapsia, niin vihovenäläiset saapuivat itä-naapurimaasta ja ryöstivät talot ruuasta ja arvoesineistä melkein pätyhiksi. Saattoivat ottaa mukaan nuoria tyttöjäkin.

Simojärven keskipaikkeilla on kapea kohta Kultisalmi. Kun tiedettiin ajankohta, milloin vihovenäläiset ovat tulossa ryöstötretkilleen, niin suomalaiset piiloutuivat salmen rantametsikköön ja koska salmi on erittäin ahdas, niin suomalaiset saattoivat harventaa venäläisjoukkoa tuntuvasti estäen retkeläisten tihutyöt sillä kertaa. Samaa puolustustekniikkaa oli myös lähiisaariin piiloutuminen vihovenäläisten tullessa ryöstötretkille.

Sulo Impiö

IMPIÖ -nimen taustassa saamen kielen vaikutusta

Impiö -julkaisun nimissä on tiedusteltu loppukesällä 2008 tutkija **Pirjo Mikko-selta** Impiö -sukunimen taustaa. Pyynnöstä vastaankin nyt sillä perusteella, mitä tietoja käytössäni olevista lähteistä löysin.

Nimiarkiston tietojen mukaan Impiö on talon tai tilojen ja kylän nimenä vain Ranualla. Nimeä ei ole mitenkään yritetty selittää näissä arkiston haastattelutiedoissa.

Impi-alkuisia nimiä on nimistöntutkija **Veijo Nissilä** käsitellyt ainakin Suomen Karjalan nimistö -teoksessaan. Siinä hän selittää Karjalan Impi-alkuisten nimien kuuluvan uskomuksellisiin Neito- ja Neitsyt-nimiin.

Kaija Mallat puolestaan sivuaa väitöskirjassaan "Naiset rajalla" myös Impi-nimiä. Hän toteaa, että sana impi on tullut kirjakieleen kansanrunoista, eikä se ole ollut tunnettu kansankielessä. Sana tunnetaan karjalassa ja etelävirossa merkityksessä 'neitsyt'. Vanhoja Impi-nimiä ovat mm. pitäjän nimi Impilahti, Varsinais-Suomessa sijaitsevat Impilä -nimiset kantatallot ja kenties myös Kangasalan Immilä- ja Immiö -nimiset pellot. Nämä eivät Mallatin mukaan kuitenkaan perustu 'neitsyttä' merkitsevään sanaan impi, vaan ovat henkilönnimi-kantaisia (Immanuel).

Marketta Harju-Autti on pro gradu -työssään lyhyesti käsitellyt Impiö -nimiä (Impiöjoki). Hän esittää yhdeksi nimen selitysmahdollisuudeksi itäisissä saamen kielissä esiintyvän äänteellisesti vastaavan sanan, jolla on merkitys 'paisua, nousta yli äyräiden (kuten esim. vesi joessa)'.

Tässä siis kolmekin erilaista selitysvaihtoehtoa, joista on vaikea valita. Sukunimen (ja talon nimen) Impiö kohdalla olisi ehkä luontevaa ajatella henkilönnimitäytystä, mutta myös saamen vaikutus on tietysti otettava huomioon, kun on kyse näin pohjoisesta nimestä.

Tiina Manni-Linqvist
tutkija, nimistönhuolto
Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Impiön sukuviesti

Julkaisija: Impiön Suku ry

Päätoimittaja: Kari Impiö,
Rinnemutka 3, 90440 Kempele
Puh: 040-551 1860
kari.impio@kiitolinja.fi

Toimittaja: Tuomo Starck

Painopaikka: Painotalo Suomenmaa, Oulu
Julkaisu ilmestyy kerran
vuodessa, laajuus 8-12 sivua

Aineistot: toivotaan toimitukseen digitaalisena, esim. painokelpoisena EPS- tai PDF -tiedostona tai paperoriginaalina. Värikköisistä toimitettavat tekstit mieluiten DOC-, RTF- tai TXT -tiedostoina, valokuvat erillisinä TIFF- tai JPEG-tiedostoina ja värikuvat joko RGB -muodossa tai paperoriginaaleina (myös diat). Aineistot osoitetaan päätoimittajalle tai toimitussihteerille.

Toimitus pitää oikeuden editoida/lyhentää tekstiä ja julkaista se joko yhdessä tai kahdessa osassa. Toimitus ei palauta julkaistaviksi lähetettyjä aineistoja eikä vastaa lähettäjän alkuperäistekstin mukaisista, mahdollisista asiavirheistä.

Ilmoituskoot ja hinnat toisaalla lehdessä.
Tilauhinnat: irtonumero 5 €.

IMPIÖN SUKU ry:n hallitus:

Puheenjohtaja: Eija Niemelä, 040-577 1919
sähköposti: eija.niemela@pp2.inet.fi
Varapuheenjohtaja: Kari Impiö, 040-551 1860
Sihteeri: Marja-Liisa Piira, 040-962 8962
sähköposti: marja-liisapiira@hotmail.com
Rahastonhoitaja: Sirkka Lahti, 040-540 6633

Sulo Impiö, 050-300 0332
Jorma Sarajärvi, 0400-399 068
Seppo Laakkonen, 0400-346 588
Kari Kuha, 040-820 6548

Pitäkäämme yhteyttä

Jo toisen kerran julkaisumme pääkirjoitus on syytä avata hyvällä mielellä: voimme olla tyytyväisiä paitsi saadusta palautteesta, julkaisumme laajasta jakelusta, ennen muuta myös sen saamasta mielenkiinnosta.

Tämä ei tietenkään onnistuisi, jollei lehtityöryhmä olisi saanut aktiivisilta seuran jäseniltä myös kirjallista palautetta. Pyyntöömme on vastattu niin juttujen, muistelusten, pakinoiden kuin muistorikkaiden kuvien muodossa. Toivonkin, että tämä avoimuus jatkuisi, jotta - arvatenkin tosin vasta ensi vuoden alkupuolella - voisimme taas julkaista lehden, joka kiinnostaa ja täyttää sukuseuran jäsenten odotuksia ja pystyy sillä kilpailemaan tärkeimmästä, lukijan ajasta.

Monesti näyttää käyvän, kuten itsellenikin tuntuu käyneen; kun ikää karttuu, alkavat omat juuret ja tausta, myös suvun tausta ja yhteydet kiinnostaa yhä elävämmiin. Pyrimme siis jatkossakin kokoamaan ja julkaisemaan aineistoa, kuvia ja tekstejä, jotka ovat omiaan valaisemaan sukumme eloa ja oloa Ranuan suunnalla niin entisinä kuin nykyisinäkin aikoina - jopa eri puolilla Suomea.

Vaikka julkaisumme ilmestyykin Sukuseuran nimissä, ei tarkoituksena ole katsella vain taaksepäin. On hyvä muistaa, että "jokainen päivä on huomenna uusi eilinen", eli me teemme historiaa, omaa tai laajempaa jo tänään. Sen lukijakunta tosin on vasta aloittelemassa elämänsä kaartaan. Mutta haluamme jättää myös tälle polvelle jälkiä, jotka kiinnostavat. Siksin työryhmä haluaa jokaisen numeron äärellä katsella ja miettiä, kuka, mikä tai kenestä impiöläiset haluavat lukea ja tietää.

On pohdittu, keitä ovat ne nykypäivän impiöläiset, joista halutaan kuulla. Ilmestymistiheys ja sivumäärä toki hiukan rajoittavat, mutta esimerkiksi takavuosisien hiihtäjämestari Taina Impiö kiinnostaa yhä ainakin sukua - mutta ketkä muut? Olemme kiitollisia myös vihjeistä, haluamme tietoja kiinnostavista henkilöistä, kuten Yrjö Heikkilä tai heidän erilaisista harrasteistaan. Ottakaapa siis ja "heittäkää" meitä meilillä tai tekstarilla. Mutta kaikki palaute on tärkeää, sillä mitään lehteä ei julkaista vain siksi, että se on kivaa. Taivotteena on aina oltava Lukija.

Julkaisun taustalta haluan antaa tunnustusta toimittaja Tuomo Starckille, joka on ammattilaisena saanut meidät nukkumaan yömmen rauhassa ja uskomaan, että kaikkien lehtien sivuilla on tapana täytyä. Lehdethän ovat vain ihmisten tekemiä, ja senkin voi oppia kun asiaan tartutaan. Hän on kannustanut muistuttamalla, että seuraavakin lehti on käytännössä vain "tekemistä vaille valmis". Samalla haluan kohdistaa lämpimän tunnustuksen koko aktiiviselle lehtityöryhmälle.

Toivoakseni voimme edelleenkin täyttää nämä sivut aineistolla, joka Impiön laajaa sukua kiinnostaa tänään ja vähän tuonnempanakin. Jotta julkaisumme mielenkiintoarvo olisi mahdollisimman laaja, sitä tietysti auttaisi, jos mahdollisimman useiden sukuhaarojemme edustajat tarttuisivat kynään ja valokuvakansioihin. Tässä keitoksessa "mitä useampi kokki" merkitsee sakeampaa soppaa, kiinnostavampaa lukuhetkeä ja ainakin yhtä lisääniä yhteenuuuvaisuudellemme.

Kari Impiö

Tunnistettuja yhteensä 27

Lehtemme edellisestä etusivun kuvista on onnistuttu tunnistamaan yhteensä 27 impiöläistä:

1. Joel Kivijärvi
2. Matti Impiö (Mursun Matti)
3. Eino Kuukasjärvi (Niherin Eino)
4. Rauha Kelahaara (Törrön Rauha)
5. Kalle Impiö (Mursun Kalle)
6. Viljami Säaskilahti (Aitto-Viljami)
7. Korttesalmi Kalle (postin Kalle)
8. Reino Sarajärvi (Mustanvaaran Reino)
9. ?
10. Vappu Salmela (Arvin Vappu)
11. Vieno Sarajärvi
12. Jonne Anetjärvi
13. Kalle Impiö (Kotiniemen Kalle)
14. ?
15. Aino Säaskilahti/Ihme
16. Ulla Anetjärvi/Säaskilahti (Leppiahon Ulla)
17. Juho Impiö (Mursun Jussi)
18. Antti Anetjärvi (Seppä)
19. ?
20. Aili Korttesalmi/Impiö (Mursun Aili)
21. Martta Pernu (Kumma Martta)
22. Aino Impiö/Kokko (Kokko-Aino)
23. Anni Impiö (Törmäsen Anni)
24. Helli Korttesalmi/Ojala (Penämön Helli)
25. Hilja Yliportimo (Kaskelan Hilja)
26. Maija Saarijärvi (Saari Maija)
27. Hilja Impiö/Kokko (Kokko-Hilja)
28. Aili Impiö/Sarajärvi (Nikkilän Aila)
29. Jenny Sarajärvi (Papin Jenny)
30. Anni Impiö/Ikonen (Ikosen Anni)

Rakentajia kylään - ja asukkaiksi

Sotien jälkeinen 1950 luvun alkupuoli Soli Impiössäkin vilkasta rakentamisen aikaa. Koulun rakentaminen 1946-1947 oli houkutellut kirvesmiehiä Keskipohjanmaan Alavieskasta asti.

Onneksi Impiössä silloinkin - nimensä mukaisesti, oli viehättäviä neitokaisia.

Kotiniemen Signen ja Vanhantalon Rauhan ansiosta kahdesta kirvesmiehestä tuli impiöläisiä. Heikkilän Einarin ja Pirttijärven Joonaksen taidoista oli pitkäaikaista hyötyä kaikessa rakentamiseen liittyvässä. Joonantalo ja Rauhan mukaan Postitalo luonnollisesti syntyivät kylälle heti kohta.

Muita isoja rakennushankkeita olivat navetoiden uusiminen 1953 meille Mursunahoon, Koti-niemelle ja seuraavana vuonna Vanhaantaloon. Itse tehty sementtitiili oli tullut käyttöön.

Uusi navetta oli hieno kaikkine juotto-laitteineen. Vähän se harmitti, kun meille ei tullut ajosiltaa, kuten Kotiniemelle ja Vanhaantaloon. Siitä olisi ollut hyvä laskea märkeä ja oli semmoinen navetta muutenkin vähän hienempi.

Mahtitalo Mursun Jussille

Useille vuosille jakautui Mursun Jussin, Ahon, sittemmin Matintalona tunnetun, rakentaminen.

Talo oli tavallista suurempi. Jussilla kun oli ajatuksena saada yläkertaan vuokra-asuntoja terveysisarelle ja mahdollisille muille virkailijoille. Aika vain ajoi tuon hyvää tarkoittavan ajatuksen ohi.

Talo lienee viimeisiä, jossa on kotitekoiset poltetut tiilet. Hevoskiertoinen savimylly oli pihassa ja Vanhaisä Jussi sitten poltti tiiliuunin. Sain pikkupoikana olla isän mukana rakennustyömaalla. Monia muistikuvia on rakentamisesta jäänyt.

Hirsien veto ylimpiin kerroksiin vaati

miehiä ja köysiä. Toiset puistelivat päätä Einarin kävellessä ylähirsistä huolettoman näköisesti nurkalta toiselle. Viisikymmenluvun puolivälissä Kotiniemi ja Vanhatalo peruskorjattiin aivan uuteen uskoon, muissa taloissa oli pienempiä remontteja, kaikki oli valmiina vastaanottamaan uuden ajan sähköineen. Sittemmin rakentaminen jatkui vilkkaana lähialueilla. Asutustoiminnan kautta moni perhe sai uuden ajanmukaisen kodin.

Timo

Koulun rakentaminen houkutti ammattimiehiä, joista osa jäi pysyvästi paikkakunnalle. Rakentajat vasemmalta: Einari Heikkilä, Pentti Heikkilä, Vilho Kähtävä, Joonas Pirttijärvi, Jutilan Arvo, sekä "Pikku-Pentti", joka tässä vaiheessa jäi tarkemmin tunnistamatta. Rakentajat tulivat Alavieskan Kähtävän kylästä. Kuva: Joonas Pirttijärven arkisto

IMPIÖ -nimi jopa 1300 -luvulta?

Oulun yliopiston historiatieteiden professori ja nimistöasiantuntija Jouko Vahtola pitää perin vaikeana nopeasti selvittää IMPIÖ:n nimen syntyä. - Kuitenkin ensimmäisenä mieleen tuleva vaihtoehto nimen selitykseksi sopii huonohkosti; siis että nimi perustuisi karjalaiseen "impi" -sanaan tai sen käännöksiin immestä tai neidosta.

Neitosaari tai Naissaari voisivat periaatteessa olla mahdollisia, sijaitsevathan kylä ja vesistö lähekkäin. - Toisaalta Impiö -nimi on voinut piillä esimerkiksi itäsaamelaisessa sanastossa satoja vuosia. Onhan kylän ja vesistöalue ikivanhaa Lapin raja-alueita, jossa nämä murteet ovat vallinneet "ammoisista ajoista". Sekin on ongelma, etteivät saamenkieliset tekstit yllä kovin pitkälle historian hämääriin. Myös yhteys paikallisten, suurimpien vesistönimien lappalais-peräisyyteen voi olla hyvinkin paikallaan, Vahtola pohtii.

- Seudullahan on suoraan Lapin-alkuisia nimiä (mm. Lapinniemi). Tiedämme myös, miten nopeasti kielen - murteista puhumattakaan - sanasto muuttuu ja saa uusia vaikutteita, myös suomalaisten sa-

Professori Jouko Vahtola.

nastosta - miksei itärajan takaakin. Niinpä on hyvin mahdollista, että tällainen merkitysten sekoittuminen on peittänyt myös IMPIÖ:n merkityso pillisen alkuperän?

Tulvivassa vesistössä avain?

Vahtolan mielestä henkilöhistoria ei selvittäne Impiö -nimeä, sillä pysyvät asukkaat ovat kylän ja vesistön seutuville tulleet 1600 - 1700 -luvulla lähinnä Pudasjärven suunnalta. Maantieteellistä merkitys-

tä varmaan on silläkin, että vanha Lapin-raja on kulkenut aivan lähellä, Simojärven Kultukan eli Kultamasalmen kautta vielä 1600-luvulla ja Ranuan alue on 1600-luvulla ollut metsälappilaisten pyyntialuetta. Samalla kuitenkin suurimmilla järvilla on jo keskiajalta käynyt erityisesti Kemin pitäjän talonpoikia kalassa. Näissä kontakteissa on lappilaista nimitystä hyvin voinut lainautua suomenkieleen.

Vahtola kallistuukin mieluummin Harju-Autin gradu -tutkielman suuntaan, joka yhdistäisi äänneasultaan impiötä vastaavan sanan itä-saamen murteiden ilmaisuun, joka liittyy vesistön ajoittain voimalliseenkin tulvimiseen.

- Tämä kysymys on kiintoisa, opinäytetyöksi soveltuva selvitys, jossa tulisi yhdistää ns. poikkitieteellinen ote, toisaalta perehtyä saamen murre-sanastoon ja sen vanhoihin merkityksiin sekä toisaalta lappilaisen nimityshistoriaan läpikotaisin. Saamen vaikutusta puoltaa myös jokunen samankaltaisten paikannimi Lapissa, kuten vaikka Keimiö.

T. Starck

Elämäni rantamilta II

Impiön Sukuviestimme viime syyskuussa (2008) ilmestyneen, ensimmäisen numeron keskiaukeamalla julkaistiin ensimmäinen osa Juho (Jussi) Impiön kirjoittamasta muisteluksesta. Siinä paneuduttiin seikkaperäisesti kylän entisaikojen jokapäiväistä elämää värittäneisiin perustoimintoihin kuten kalastukseen 1800-luvulla, metsästyksen, tervan "ruukaamiseen" ja tietysti poronhoitoon.

Toisen numeron yhtenä pääteemoista palaamme vielä tähän ansiokkaaseen elämisen kuvaukseen kirjoituksen jatko-osassa, missä edelleen paneudutaan ja esitellään seikkaperäisesti kylän toimintoja ja elämisen laatua varsin kuvaavasti ja yksityiskohtaisesti 1800-luvulta lähtien.

Tarina kertoo paitsi kuvaajansa tarkkanäköisyydestä, myös tarkkailijan elävästä paneutumisesta sekä olojen monimuotoisuudesta ja tietysti muuttumisesta 1900-luvun sotien jälkeiseen aikaan tullessa.

Linja-autoyhteys oli mullistava kehitysaskel ja Kutilan Liikenteen bussi oli komea.

Maanviljely oli viljan viljelystä. Peltoja ei ollu heinällä yhtään. Ne oli viljan kasvussa ehkä "paremmassa kasvussa". Oli iso väki viljavina vuosina ostettiin viljaa melko vähä ja väkilantaa ei tietty ole-vankaan. Pellot kasvoivat ruista ja ohraa ja perunaa.

Karja kävi metsälaitumilla ja heinä korjattiin luonnonniityiltä. Siihen asti kun Matlaljärvi ja Ryttilampi alkoivat heiniä kasvaamaan, koottiin suuri osa heiniä sydänmaan soista(ita). Olihan se hidasta ja vaikeaa soilta huonosta heinikoista koota. Varsinki kun oli heiniä hajallaan ympäri sydänmaata. Ja talvella kotiin hankkia. Ja niitähan pitää olla melko paljo. Lähes 30 lehmälle usein 5 hevoselle ja lampaille. Vain olihan niitä hevosiakin hakemassa.

Uittotyöt ovat aina merkittävä tulonlisa vesistön varrella.

Ei siellä sattunut vahingoita muualla kuin Palolammilla sitte kun sitä kuivattiin. Siellähän useasti putosi hevoset liejuun. Hankalampia tapauksia oli kun meillä veli **Kustun** kanssa putosi 2 hevosta liejuiseen lampeen. Vain pois me ne vedettiin. Kauiimpana olen ollu Mykräsuolla Ollilan niityllä. Matkaa on sinne ehkä 23 kilometriä.

Matkustus

Pudasjärven kirkolla kävin ensikerran talvella hevosella. Olin hyvin nuori. Silloin oli Riekissä Paavolan rakennuksessa kauppiana kapteeni **Vilho Paavola**. Hiltulassa Jaako Illikainen. Leppiniemessä pappilan ja Tuulisalmen välillä **Matti Keinänen**. Kurenalla Pietarilassa **Kustu Pietarila**.

Olin 15 (vuotias) kun kävin Sarakylästä Livonjokea alas menin Mäntylän punaparta Ollin ja yläkuiva Ollin veneessä. Silloin oli ainakin Petäjajärvelle asti hevosella maantietä. Silloinhan oli maantie Ranuan alueella. Oli vuosi 1894. Minä en käynyt Ranualla päin ennen kuin 1902 kutsunnassa, tulin **Kuhan Kallen** kärryissä. Silloin kävin Ranuallaki.

Postin ja tavarankulku

En löydä mistään merkintää milloin alkoi posti kulkemaan Pudasjärveltä Saarelaan. Vain se oli (lienee ollut) 1900 vuoden seudussa. Ensin kuljetettiin kerran 2 viikossa. Se tuli Kurenalta maantietä Petäjään siitä Saarelaan. Ei ollu pakollinen Hervassa käydä.

Noin 1902 alkoi posti kulkea kerran (1) viikossa, me yhdyimme Saarelaisten kanssa Saarelasta. Pudasjärvelle kuljetettiin Sarakylän kautta. Talvella kuletettiin kierros päinvastaiseen suuntaan. Raskas

tavara oli talvella hankittava. Vain sitähan oli Pudasjärveltä kevyttä tavaraa kuten kahvija tuotiin kantamalla Sarakylästä kesällä. Talvella oli nisun kauppiaita ja kulki hevoskauppiaitakin. Vanhenpaan aikaan tosin täällä ei vehnäa tehty. Ruokapulaa meillä ei talvellakaan ollut.

Usein aamuseksi keitettiin lihavelliä eli talkkunaa, puoliseksi pottuja ja kaloja. Iltaiseksi syötiin kalaa, leipää ja piimää. Leipää oli joka syöntikerta. Meidän äiti oli kokki (tähän ruokajärjestykseen ei ollu?) Jos kesällä karttu voita niin täällä kulki Simojen vesistöä myöten voin ostajia ja savotoissa aina tarvittiin. Meillä oli vaari voin myöjänä.

Sairashoito

Sairashoito varsinkin kesällä oli hankalaa. Meillä oli siitä kokemus kun olin ehkä neljän ja veli **Aukusti** 3 vuoden ikäinen. Kun leikimme vanhalla kampsahalla josta pää oli pois lähteny ja äiti meni ohi niin Aati lähti juoksemaan jälkeen kampsaha kädessä ja lankesi ja kampsahan ruoto pisti vatsaan.

Reiästä tuli ulos vatsakalvoa kertanaisen sipulin kokoinen kerä. Isä oli Simojärvellä tukkeja kulettamassa, ja se haettiin sieltä. Hän lähti äitin ja toisen miehen kanssa viemään lasta Pudasjärvelle lääkäriin. Aati pantiin konttiin ja kannettiin Sarakylään ja Livonjokea myöten Pudasjärvelle. Lääkäri oli silloin Riekissä. Äiti jäi Aatin kanssa sinne miehet tulivat pois.

Kun Aati parani, niin isä toisen miehen kanssa kävi äitin ja Aatin (hakemassa) veneellä Livonjokea Sarakylään ja (toi) Aatin kontilla kotiin. Äiti sanoi sen olleen ikävän reissun. Äitillä oli sen ajan lääkkeitä ja voiteita usein varastossa.

Lisää tavaran kulusta ja matkustamisesta

Tavara ennen aikaan haettiin talvella Oulusta. Sitten kun rautatie tuli (niin) sitten Simosta ja listä. Rovaniemeltä ei ole tänne tavaraa haettu, eikä markkinoilla käydessä tuotu.

Oulusta tavaraa käydessä (hakiessa) hyvällä ilmalla meni aikaa vähintään 6 päivää. Vain useinhan viipy (meni) Oulussa asioidessa aikaa kun vientitavaraa oli usein ja haettava erikoistavaraa, jota ei joka paikassa ollu.

Olihan usein viinamiehiä matkassa vain ne antovat minulle rauhan ja käytäytyivät siivosti. Ei ole koskaan sattunu viinamiesten tähden hankaluuksiin. En voi kertoa mikä tavaran hakuretkillä oli mieleisin, ainoastaan hyvä ilma teki reitin mieleiseksi. Vielä Pudasjärvestä (sen verran että) ensi kerran kävin Pudasjärvellä kirkossa. Olin yhdeksännellä, eikä tullu liikaa kirkkokäyntejä. Ehkä kerran vuodessa; impiöläiset olivat kortteeria Hiltulassa.

Koulunkäynti

Kiertokoulussa olen ollu ehkä 10 viikkoa (yhteensä), lukkari **Juho Huhtelisen** koulussa. Se opetti lukemaan ja kirjottamaan ja siihen minut kotonaki opetettiin. 3 viikkoa olin **Heikki Lohen** koulussa. Silloin opin laskentaa kokonaisluvut. Sitten jälkeen rippikoulun sain laskuoppikirjan ja näin että oppii sitä kirjastaki niin paljon kuin haluaa. Niin olen kirjoista opetellut tarpeeni mukaan.

Savotat ja uitot

Savotassa olin ensikerran 12 vuoden ikäisenä vaarin kanssa Taipaleenhaarassa. Työnjohtajana oli **Kukon Taneli**. 13-vuotiaana oli Rytimännikössä Aatin kanssa yhdellä hevosella. Työnjohtajana oli **Matti Hyypä**. En ole kaukana talvisavotoissa laukannut. Uitoissa olen ollu ensikerran 13-ikäisenä isän ja Aatin kanssa Rytijoella ja Vohonjoella. Samoin olen keväällä tukinuitossa ollu monta kertaa, etinnä (eniten) olin Suolijärvellä Jumiskoon asti. Ruokatarpeita olin hakemassa Kemijärveltä asti Kemi-yhtiön savotassa. Minulle ei koskaan savotassa tapaturmaa tullu muuta kun kerran kävi kirveenkasa polveen, ei tarvinnu sairastella. Silloin kun (minun ollessa) 13 vuotias, Rytimännikössä vaarivainaja loukkasi ei(kä) koskaan terveeksi parannu.

*** **

Vanha-isän muistiinpanoista kirjoitellut **Timo Impiö**, (väliotsikot **Jukka Kokko** ja keventävä kappallejako sekä sulkeissa olevat lisäykset/selvennykset **T. Starck**).

Lisäsärvintä vesiltä

Kylä kalaisten vesien rannoilla

Simojärveen laskevan Impiönjärven ja Salamijoen kautta siihen laskevan Saunanjärven väli muodostaa Impiönniemen. Lähistöllä on vielä ison Simojärven lisäksi useita pienempiä järviä, kuten Roosinki, Hietajärvi, Latvajärvi, Koirajärvi sekä useita pienempiä lampia ja niitä yhdistäviä jokia. Osa järvistä on lijoen vesistöä. Yhdistelmä on mahdollistanut kalastuksen monenlaisilla pyyntivälineillä kalojen elintapoja ja liikkumista hyödyntäen.

Eräkalastuskauden kalastuksellista arvoa ilmentävät kiistat, joita Kemiläisillä ja Iiläisillä on ollut 1500-1600-luvuilla näiden seutujen kalastusoikeuksista. Eräkalastuksesta kertovat Impiössä olevat paikannimet, Kenttä, Kalakenttä, Mursunaho ja kertoneeko Saunanjärven nimikin erätukikohtasta.

Impiön Vanhatalo on paikalla, jonka me itse kukin eränkävijöinä tai uudisasukkaana olisimme valinneet eräsaunan tai kodin paikaksi. Suoraan rantaan viettävä etelärinne, rinteessä vielä lähde vesipaikaksi. Lähellä Salamijoen niska, johon laskee Rytijoki. Jokien yhtymäkohtaan tulee kevätsula aikaisin ja kala liikkuu järvien välillä. Pienenä lisänä vielä kevätsulaan tulevat vesilinnut.

Juho Impiön 1800-luvun lopulle ulottuvassa muistelussa kuvataan kalastustapoja, kalastuksen suurta merkitystä ja miten Impiö- ja Saunanjärven välistä vuodenaajoista kalan liikkumista on hyödynnetty Salamijoen niskan patolaitteilla.

Nuottaus yhteistyötä

Juhon tytär **Anni (Ikonen)** kertoi 1930-luvun lopulla 1940-luvulla tyttönsä osallistuneensa "vakituiseen (/jatkuvasti?)" kalanpyyntiin. Kalanpyynti oli tuolloin vielä merkittävä toimeentulon lähde. Impiössä oli silloin yhteinen Hautanuotta, nuotasta puolet omisti **Seppälä** ja toisen puolen **Kotiniemi, Vanhatalo ja Mursunaho** yhteensä. Nuotan veto suoritettiin yhteistyönä.

Hautanuottaa säilytettiin Seppälän liiterissä, kesällä se oli kuivumassa Seppälän rannassa talaalla.

Kotiniemellä, Vanhatalolla ja Mursunaholla oli yhteinen pienempi nuotta, jota säilytettiin Vanhatalon nuottakodassa ja nuotanveto tehtiin yhteistyönä. Juholla oli Mursunahon nuottakodassa vielä oma pienempi nuotta. Sitä vedettiin satunnaisesti vielä 1950-luvulla.

Anni kertoi hänen nuoruudessa Salamenniskan kalapatoja enää hyödynnetyn

vain talviseen mateenpyyntiin. Syrjäyttikö nuottapyynti tehokkuudessa patopyynnin vai vähenikö muikun kesäaikainen siirtyminen Saunanjärveen? Muistini yltyä 50-luvun alkupuolelle; silloin ei Saunanjärvestä enää juuri muikkua saatu.

Olin pikkupojasta asti lähes jokapäiväisenä verkonsoutajana **Juho "Vanha-isälle"**. 1930-50-luvuilta välillä ei vesien tilaan vielä vaikuttaneet maa- ja metsätalouden muutokset metsä-ojituksineen ja Impiönjokea ei ollut perattu, joten vedenpinnan tai virtausten muutoksia ei ollut. Jäi kysymys, aiheuttiko Saunanjärveen laskevien jokilampien kuivatus niityksi Saunanjärven muuttumista niin, että muikku hävisi siitä, vai oliko takana vain kalastuksen ja elinkeinojen muutoksia?

Mikä aiheutti muutoksen?

Metsä- ja maatalouden tehostuminen ja ojituksineen ovat selvästi huonontaneet varsinkin Saunanjärven tilaa 1960-luvulta lähtien. Impiönjärven tilanne on kohtalaiten hyvä. Kevättulvat aiheuttivat haittaa alaville rantapelloille. Niiden vähentämiseksi Impiön jokea perattiin 1950-luvun lopulla. Tämä aiheutti kesäveden pinnan laskua.

Osaltaan vaikutusta lisäsi vapaan karjanlaidunnuksen loppuminen 1950-luvun lopulla. Karja käytti ravintona rantojen kasvillisuutta tehden samalla veden ja maiseman hoitoa. Impiöläiset ovat järvistä huolestuneet ja vanhaan tapaan yhteistuumin pyrkivät parantamaan tilannetta. Niinpä mm. Impiönjoen niskan entisointi ja roskakalojen tehopyynti ovat näkyvimpiä toimenpiteitä.

Kalastuksen merkitys lisäelinkeinona alkoi nopeasti vähetä 1960-luvulta alkaen, ollen nykyisin merkityksetön. Nouseeko kalastus vielä merkittäväksi Impiössä ja missä muodossa, suoraan ruokana tai välillisesti esim. vapaa-ajan vetovoimatekijänä, tätä joku - nyt vielä pieni Impiöläinen voi tarkastella ehkäpä tämän vuosisadan lopulla, toivottavasti asutussa kylässä hyvien kalavesien rannoilla.

Timo

SUVUN TIETOPANKKI

Yrjö (87) ja Tyyne (87) Heikkilä viettävät virkeitä eläkeläispäiviään Oulussa, entisen Pyrinnön naapurissa, Rantakadun varrella. Oven avautuessa vastassa ovat Tyynen (os. Impiö) iloiset silmät ja Yrjön lämmin kädenpuristus. Yhteistä taivalta on karttunut kuulemma "vasta runsaat 60 vuotta".

Siihen on ehditty kokea jo täysimittainen työelämä, jonka sivussa Yrjön elämää kirjavoittivat lukuisat tähtisikermät, sillä hän oli mm. Oulun tähtitieteellisen seuran, ARKTOS ry:n perustajajäsen, pitkäaikainen puheenjohtaja ja harrastajatahtitieteilijä. Yhden työhuoneen seinä peittää joukko toinen toistaan upeampia valokuvia menneiltä ja nykyvuosien yötaivailta, meteoriitteja, planeettoja...

Sittemmin Yrjö Heikkilän elämään on sukututkimusharrastus tuonut runsaasti tekemistä ja sisältöä. - Se taas johtanee vain siitä, että minun taitaa olla liian vaikea kieltäytyä kiintoisista pikku projekteista? Kiinnostuttuaan IMPIÖ -suvun sukututkimuksesta 1990-luvun alussa hän ryhtyi kokoamaan sitä hyväksi havaitsemansa, oman mallin mukaan. Tulos yllätti sukukokouksen jäsenet, kun kokouspaikan seinälle leviteltiin peräti 11 metriä pitkä "lakana". Yhteen paperiin tallennettu suvun historiaa ja yksityiskohtaisia nimiä ja vuosia myöten - aina kesäkuun 9. päivästä 1686.

Selvitellessään aikaansaannoksiaan parin vuosikymmenen tutkimusurakasta, vi-lahtelevat useat termit, ja hän selvästikin

innostuu, kun avaa vanhoja pergamenttikääröjä muistuttavat arkistonsa, IMPIÖ -suvun tutkimustulokset. Yrjö tuli johtopäätökseen, että arviolta 10 000 nimeä käsittävä yhteenveto oli parasta luoda sukuhaara kerrallaan siten, että ne pystyisi yhdistämään yhdeksi kokonaisuudeksi esim. liimaamalla palat rinnakkain. Tai piirtämällä puhtaaksi yhteen, pitkään lakaan. - Perustutkimuksen aloin 50-vuotiaana, se päättyi lopulta 30 vuotta myöhemmin.

"Lakanasta" sukupuu?

- Epäilemättä jokaisella sukupolvella herää jossain vaiheessa elävä kiinnostus taustansa. Niinpä **Kari (Impiö)kin** sai laajan ja perusteellisen tietoiskun suvun lähistoriaa, kun hän ryhtyi Tyynen kanssa keräämään nimiä Sukulehden ensimmäisen numeron etusivu-kuvaan. Lähes kaikille kuvassa olleille löytyi nimi!

Juttutuokion päätteeksi kehkeytyikin yksituumainen suunnitelma sukupuun koostamisesta; jos sen voitaisi tehdä niin, että esim. kirjapainossa voitaisiin koota pienet nimet pieniin laatikoihinsa. - Systemi noudattelisi pohjautuisi Heikkilän "lakana-ideaan" - mutta rajusti tiivistettynä.

Typellä ja tähtitaivaalla

Keskustelu kiertyy ylen helposti Yrjön toiseen, rakkaaseen harrastukseen, tähtitieteeseen ja työelämän rankkaan muistoon, kuuluisaan Typen räjähdykseen. Hän kertoo olleensa Oulun Typpi Oy; palveluksessa mm. juuri "sen suuren räjähdysonnettomuuden" aikaan, kevättalvella 1964. Hän

itse kuten kymmenet kollegansa selvisivät tuhoisasta räjähdyksestä, koska se sattui yöaikaan. Siinä menehtyi 9 tyypiläistä ja tämä surullinen yöllinen onnettomuus hiljentää Heikkilän mielen vieläkin.

- Aikanaan sitten päätimme perustaa Välvainion vesitornin huipulle tähtitornin, jossa on tuhansia oululaisia ehtinyt käydä tutkimassa ja kuvaamassa niin kuuta kuin lähiplaneettojakin. Kuten arvata saattaa, kohtasi meitä yhtenä iltana vesitornissa surkea näky; tähtitornin laitteisto lojui vesitornin ylätasanteella pahoin murjottuna ja hajotettuna. Onneksi laitteistomme oli vakuutettu, ja tilalle saatiin hankituksi uusi.

Komeetoista galakseihin

Kun vakuutusyhtiö sitten ei tehnyt mitään rikkinäisellä tähtikaukoputkella, tarjoutui Yrjö ostamaan sen, "huomattavan halvalla" ja kunnostamaan. Mikäpä sen luontevampi paikka olisikaan ollut tornille kuin Saariharjussa sijaitsevana kesämökin ranta. Siellä eivät kaupukivalot häiritse, siellä kun taivaskin näyttää olevan ikään kuin lähempänä.

Suurta innostusta tuntien hän esittelee sekä omia valokuviaan niin kuusta, planeetoista kuin pyrstötähti-komeetoistakin. Takavuosien taivaalliset huomionherättäjät, kuten Halley'n ja Hale-Poppin komeetat ovat olleet Oulun horisontissakin kiinteän tarkkailun kohteita. Mistä se tulee ja osuuko se - vai eikö osu, siinäpä tähtitieteilijän ikuinen kysymys. - Tietenkin maahan?

Vähän samantapaisia saattaa joskus mieltä ja arvuutella myös sukututkija, selaillessaan esimerkiksi vanhaa, kunnianarvoisaa sukututkimuskirjaa "Sursillien suvusta". Sellainen hakuteos on luonnollisesti kunnia paikalla Heikkilän käsikirjastossa.

Teksti: Tuomo Starck
Kuva: Kari Impiö

Yrjö ja Tyyne Heikkilä esittelemässä harrastajan suursavotta, Impiön "sukulakanaa" Kari Impiölle.

EDESMENNEITÄ:

Kerttu Kuisma, joka oli syntynyt 17.3.1917 (os. Mustonen) Ranuan Rovastinahossa, kuoli Lempäälässä 28.12.2008, Impiö -suvun vanhimpana. Muistotilaisuus pidettiin 9.1.2009. Hän työskenteli mm. Ranuan Osuuskaupassa eri tehtävissä 1930- ja -40 -luvulla, ja hänen vanhempansa olivat **Erkki Mustonen ja Aino (os. Impiö)**.

Palveleva puhelin toimi Nikkilän syrjäkylällä jo 1950 -60 -luvulla

Nikkilään asennettiin valtion puhelin 1950-luvun lopulla. Puhelinpylväät tulivat tienvarresta peltoa pitkin lankoihin. Hirsipirtin nurkkaan laitettiin ulosmaahan ensiksi sinkkivaijeri, joka toimi ukkosenjohdattimena.

Sisälle pirttiin asennettiin sulakerivistö alustoineen korkealle, vähän alemaksi neliskanttinen kotelo, josta vipua kääntämällä valittiin keskukseen tai myöhemmin liitettyyn kahteen muuhun puhelimeen. Sitten itse seinäpuhelin ja penkin alle vielä patterit. Se oli komea

Kotiportilta lähdin kulkemaan

Kotiportilta lähdin kulkemaan minä kohti maailmaa avaraa. Monet tiet, polut vaarat minä kohtasin, en aina tiennyt minne menisin.

Kotivaaralta jouduin yksin lähtemään, rakkaan äidin poikani kanssa sinne jättämään. Muistot lapsuuden mukana kuljetin, ne syvälle sydämeen talletin.

Kotimökkini yksin nyt nyhjöttää saa, turhaan odottaa poluilla tuttua kulkijaa. Pellot, jotka ennen heiniä kasvoivat, nyt niitä pensaat ja puut peittävät.

Umpeen kasvaneet on piha, polutkin, ne joina lapsena huoletonni astelin. Vaaran rinnettä talvella laskea sain, alas tullessain riemuitten huusin mä vain:

"Pois alta nyt joutukaa jokainen, täältä tulee uusi Siiri Rantanen!" Silloin mäet ei minua pelottaneet, ne alas laskin kuin tuulispää riemuitten.

Koti rakkahin mielestäni unhotu ei, vaikka vuodet minut sieltä kauaksi vei. Sinne unissain usein palata voin, ne minulle rakkaat muistot mieleeni toi.

17.2003. Raija Jokela
(ent. Korkeavaaran Raija)

rivi silloista tekniikkaa! Myöhemmin puhelimeemme liitettiin Mäntylän ja Kolkonjärven puhelimet. Puhelut erotettiin soittokerroilla: meillä oli yksi pirausta, Mäntylään kaksi- ja Kolkonjärvelle kolme pirausta. Penämön puhelimeen meiltä pääsi vipua kääntämällä suoraan, eikä se maksanut mitään. Arvatkaa vain pirisikö meillä usein puhelin ja joskus pitkäänkin? Joskus isä laittoi lätsänsä soittokehojen päälle vaimentamaan ääntä.

Ukkosella leiskahteli

Siihen aikaan puhelimia oli harvassa, edellisestä puhelimesta eli Rinteen keskuksesta oli seitsemän kilometriä ja meiltä seuraavaan, Mäntylään kymme-

nen kilometriä. Ukonilmalla sulakkeet alkoivat vilistä ja kilistä jo paljon aikaisemmin, ennekuin meillä oli ukkonen edes päällä. Joskus pirtissämme salama todella leiskui halki huoneen kohdaten vastakkaisen sähköpistorasian ja aiheuttaen melko valomerän. Ei me osattu oikein pelätä, mutta kerran oli mentävä salamoita pakoon vanhaan talliin. Ukkosenjohdatin osoittautui tosi tarpeelliseksi?

Valtion puhelimen pitosääntöihin kuului, että meidän piti viedä puheluviestit aina kyseisiin taloihin. Lähinaapuriin oli 200 metriä ja monta kertaa juok-

semalla haettiin henkilö puhelimeen. Muistan erään toukokuisen tapahtuman. Saimme puhelun ja äiti kirjoitti sen paperille. Lähdin matkaan pyörällä ja oli paha kelirikko.

Lentävät säkyttelemässä

Olin Nikkivaaran kohdalla ja jouduin ajamaan tien vasenta puolta ja juuri silloin tulivat vastaan poliisiautolla ns. lentävät. Auto hiljensi vauhtia ja katon koväänisen kautta kuului, että "siirry tyttö ajamaan tien oikeaan reunaan". Harmitti, että pitkö niiden juuri sattua siihen, juuri kun oli niin tärkeä viesti viettävänä. Mietin, kuinka vaikea on antaa talon mummolle kirje, jossa oli suruviesti. Hänen 10 -vuotias tyttärentyttönsä oli kuollut moottoripyöräonnettomuudessa. Kun seuraavana päivänä naapurin aikuinen poika kysyi, että "mitä ne poliisit sanoivat minulle", hän sattui olemaan kotipihalla ja näki tapahtuman. Minua hävetti niin suunnattomasti, sekin vielä mokoma kyselijä!

Toinen muistiin jäänyt pitkä keikka oli Penämönjärven rannalle, sinne oli jo seitsemän kilometriä. Maantie oli mäkiä eikä sitä edes ollut perille saakka. Onneksi oli kesä ja lähdin matkaan pyörällä tyttökaverin kanssa. Pyöräilimme maantietä noin reilu kuusi kilometriä, jätimme pyörät tievarteen ja loppumatkan kävelimme järvenrannan kinttu-polkua. Jälleen viesti oli tärkeä, koska heidän lapsensa oli Rovaniemellä sairaalassa ja hänet piti seuraavana päivänä hakea kotiin.

Usein puhelinviestit koskivat sairaalaan menoa tai pois pääsyä, syntymää, kuolemaa, soittopyyntöjä ja kaikenlaista elämään liittyvää. Silloin viestit kulkivat omalla tavallaan kiireettömästi, mutta kaikki tarpeelliset asiat tulivat hoideituiksi. Vielä eräs tärkeä asia: kun äitimme **Aili Impiö** kuoli v.1964, olin veljeni kanssa vielä kansakoulussa. Vuorottelemme niin, että meistä kolmesta oli aina yksi poissa koulusta ja vahti puhelinta, koska ovien piti olla avoinna yötä päivää puhelinta tarvitsevalle.

Maisa Sarajarvi-Nuortti

KUHAN PUUTYÖVERSTAS

Posiontie 109 A
97700 RANUA

puh. 016 357275, 0408206548
mail. kari.kuha@pp.inet.fi
netti : www.puutyo.fi

Tilaustyönä pirttikalustot, sisäportaot,
huonekalut, koivusta tai männystä.
Lakattuna, maalattuna tai petsattuna.

KURIIRI

RANUAN JA POSION PITÄJÄLEHTI

Tilaa joka suvun pitäjälehti! Kestotilaushinta vain
39 euroa/vuosi. Ilmestyy keskiviikkoisin.
Puh. 010 665 6430

OJALA &
URPELAINEN

ASIANAJOTOIMISTO
ANNI URPELAINEN
HARRI OJALA

Isokatu 16 B, 90100 Oulu. Puh. 08-311 6579, Fax 08-311 6529

Sukuseuraan liittymismaksut ja jäsenmaksut

Impiön suku ry sukuseuraan voi liittyä jäseneksi yli 15-vuotias aikuinen henkilö, joka on Impiön sukua, tai aviossa sukuun kuuluva, tai muuten seurasta kiinnostunut henkilö.

Liittymismaksu:

- Liittymismaksu on 10,00 euroa henkilö kertamaksu
- Maksu suoritetaan Impiön suku ry:n tilille Nordeaan, joko tilillepanolomakkeella, tai sähköisesti, ilman viitenumeroa, mutta kaikkien liittyvien jäsenien nimet julkaistuna.

Jäsenmaksu:

- Jäsenmaksu on tarkoitettu kaikille jäseneksi liittyville henkilöille ja se suoritetaan Impiön suku ry:n tilille Nordeaan.
- Se on 10,00 euroa / vuosi ja tarkistetaan joka kolmas vuosi sukuseuran yleiskokouksessa.
- Jäsenmaksu laskutetaan myöhemmin jäseneksi liittymisen jälkeen.
- Älä unohda osoitetietojasi liittymisilmoituksesta.

Saajan tilinumero Mottagarens kontonummer	NORDEA 110730-666077	TILISIIRTO GIRERING <small>Maksu välitetään saajalle vain Suomessa Kolmaan maksujenvälityksen yleisten ehtojen mukaisesti ja vain maksajan ilmoittaman tilinumeron perusteella. Betalingen förmedlas endast till mottagare i Finland enligt Allmänna villkor för inrikes betalningsförmedling och endast till det kontonummer betalaren angivit.</small>		
Saaja Mottagare	IMPIÖN SUKU RY RANUA			
Maksaja Betalar				
Allekirjoitus Underskrift		Viitenro Ref.nr		
Tililtä n:o Från konto nr		Eräpäivä Förf.dag		Euro